

f.eks. ved at der sker en eksemplificering af den personlige frihed ved at inddrage isolation i fængsler og registreringer, herunder registreringer af personoplysninger, som eksempler på en begrænsning af den personlige frihed. Og som led i offentlige myndigheders registreringer skal der også være rammer for efterretningsvæseners registreringer. Der har de senere år været rejst kritik af, at offentlige myndigheder uden videre kan trænge ind på menneskers grund og foretage undersøgelser, hvorved man nærmer sig en krænkelse af den personlige frihed og boligens ukrænkelighed. Det er klart, at sådanne situationer skal indskrænkes til det mindst mulige. Men i nogle situationer kan det ikke undgås, f.eks. når myndigheder nødvendigvis i nogle tilfælde er nødt til at komme på uanmeldt besøg.

I forlængelse af at Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner, som bør indskrives i en ny grundlov, skal også ret til asyl og humanitær opholdstilladelse m.v. indskrives i grundloven.

§ 73 om ejendomsrettens ukrænkelighed bør ændres og præciseres. Der er f.eks. behov for en præcisering af, hvornår begrebet »almenvellet« skal kunne påberåbes, og der er videre behov for en præcisering af, hvad ejendomsretten ikke må bruges til. Uanset grundlovens ord har tolkningen af dette begreb over tid allerede undergået betydelige ændringer, selv om formuleringen i dag ikke adskiller sig væsentligt fra tidligere grundloves bestemmelser. Den nuværende § 73, stk. 1, om ejendomsretten har følgende formulering: »Ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.«

I praksis tolkes denne bestemmelse således, at ukrænkeligheden er begrænset, når det gælder den enkelte borgers private ejendom, f.eks. bolig. Hvis almenvellet kræver, at der skal gå en motorvej gennem et bestemt område, er der ingen »ukrænkelighed« tilbage. Konkrete ekspropriationssager efterlader heller ikke det indtryk, at den private ejendom er særlig beskyttet med grundlovens § 73, jf. ekspropriationssagerne i forbindelse med forskellige motorvejsprojekter.

Der kan i dag eksproprieres med henvisning til almenvellet, når en kirkegård skal udvides, når en skole eller anden offentlig institution skal bygges, når kommunen skal foretage udlægninger til bolig- og industriområder, eller når en motorvej skal bygges. Her er der ingen begrænsninger i, hvad almenvellet kan kræve.

Derimod kan der ikke henvises til almenvellet, hvis man ønsker en samfundsøvertagelse af en virksomhed med mange arbejdspladser, som ellers er på vej til at blive flyttet til udlandet. Også en sikring af arbejdspladser kan være nødvendig af hensyn til almenvellet. Omvendt betyder det naturligvis ikke, at det offentlige i tide og utide skal gå ind og forhindre, at arbejdspladser forsvinder. Økonomiske dødssejlere kan og skal naturligvis ikke reddes med henvisning til almenvellet.

Den nuværende formulering af § 73 og den praksis, der følger heraf, opfattes også - med rette - som en principiel understregning af, at Danmark er et kapitalistisk samfund, bl.a. fordi kollektiv ejendomsret og sikring mod spekulation via privat ejendomsret ikke nævnes.

I artikel 17 i FN's menneskerettighedserklæring hedder det således: »Enhver har ret til at eje ejendom såvel alene som i fællig med andre.« Hermed understreges det, at der ikke kun er tale om en »privat« ejendomsret, men også en »kollektiv« ejendomsret.

Endvidere bør der kunne ske reguleringer i ejendomsretten af hensyn til sikring af naturgrundlaget og sikring imod spekulation.

Det er vigtigt at sikre den enkelte borgers ret til bolig, forbrugsgoder m.v. Det er den form for ejendomsret, det efter SF's opfattelse er vigtigt at beskytte. Men også her kan det fra samfundets side være nødvendigt at gribe regulerende ind eller foretage ekspropriation af hensyn til fællesskabets behov eller af hensyn til naturen.

Derimod er det efter SF's opfattelse vigtigt at forhindre, at den private ejendomsret bruges til spekulation med henblik på at få hurtige gevinster. Det er også vigtigt, at samfundet inddrager samfundsskabte værdier, og at værdier skabt ved fælles indsats i f.eks. en virksomhed, og som i dag tilfalder dem, der har ejendomsretten, kan tilfalde alle medarbejdere i fællesskab i form af kollektiv ejendomsret.

En helt central menneskeret må være retten til sit eget liv. Derfor er det bl.a. statens opgave at sikre, at borgernes liv ikke trues. Ud fra den betragtning må et forbud mod dødsstraf som en grundlovsbestemmelse også være logisk, ikke mindst efter at forbud mod dødsstraf er kommet med i Amsterdamtraktaten, ligesom det må være logisk at indføre et forbud imod tortur og inhumane forhørs- og straffemetoder, herunder langvarig isolation, i grundloven.

De sociale rettigheder er oftest positive frihedsrettigheder, der udtrykker borgernes »krav« på staten (i betydningen: det offentlige).